

REFORMÁTUS PEDAGÓGIAI INTÉZET (OM 102246)

Székhely: 1042 Budapest, Viola utca 3-5.

Telephelyek: 4026 Debrecen, Fűvészkert utca 4.

3530 Miskolc, Kálvin János utca 2.

2750 Nagykőrös, Hősök tere 5.

E-mail: refpedi@reformatus.hu

Internet: www.refpedi.hu

A digitális munkarend egyes tanügyigazgatási kérdései

A 1102/2020 kormányhatározat¹ szerint 2020. március 16. napjától az iskolákban a nevelés-oktatás tantermen kívüli, digitális munkarendben kerül megszervezésre.

A digitális munkarend olyan módon kerül meghatározásra, hogy annak keretében

- 1.ba) a tananyag kijelölése, a tanulási folyamat ellenőrzése és támogatása a pedagógusok és a tanulók online vagy más, személyes találkozást nem igénylő kapcsolatában történik.
- 1.bb) a tananyag tantermen kívüli, digitális munkarend keretében történő átadása alkalmas legyen a tanuló tanulmányi követelményeinek teljesítésére.
- 1.e) a tantermen kívüli, digitális munkarend szerinti nevelés-oktatás feladatellátásának megszervezése, illetve ellenőrzése 2020. március 16. napjától a köznevelési, szakképzési intézmény vezetőjének feladata.

Különleges jogrend. A Kormány 40/2020. (03.11) határozata veszélyhelyzetet hirdetett ki. Az ezzel járó különleges jogrend azt jelenti, hogy egyes jogszabályok, eljárásrendek egyszerű módon, gyorsan megváltoztathatók. A nem módosított jogszabályi részek változatlanul érvényesek.

1.1. Intézményi szabályzatok kérdése

Érvényesek az intézményi alapidokumentumok, így a pedagógiai program, az SZMSZ és az házirend, és az azokban megfogalmazott elvárások, jogok, köteleességek, figyelembe véve az igazgatói utasítással történt módosításokat, amit az 1.2. pontban tárgyalunk.

1.2 Igazgatói utasítások

Mivel a gyorsan változó helyzetben igazgatói utasításokra lesz szükség, javasolt, hogy egy belső fórumon, pl. az intézményi honlapnak csak a regisztrált munkatársak számára elérhető részén, vagy ennek hiányában pl. Google Drive-on létrehozott mappában gyűjtse az intézmény a kiadott igazgatói utasításokat. Ezek lehetnek igazgatói határozatok, körlevelek, nem iktatott feljegyzések, indokolt esetben hang- vagy videofelvételek. A dokumentumokat célszerű már a dokumentum nevében is az Ig_ut megjelöléssel, dátumkóddal és egy rövid témamejelöléssel ellátni (Pl.

¹ A Kormány 1102/2020. (III. 14.) Korm. határozata a koronavírus miatt a köznevelési és szakképzési intézményekben új munkarend bevezetéséről. (Magyar Közlöny, 2020. 42. szám. 1388. oldal. Link: <https://magyarkozlony.hu/hivatalos-lapok/GZBzGHubezzogUyBGqjV5e67f24546077/dokumentumok/9421b74af54379d07ba8934a5fe3180c7f62d0be/letoltes>).

lg_ut_0316_tanulokmunkarendje). Egy ilyen mappa esetében az érintettek jogosultsága is kezelhető, ha szükséges.

Nyilván minden egyes utasítást a helyben szokásos módon meg kell osztani az érintettekkel. Az intézmény munkatársai számára fontos lehet az egyes utasítások könnyű visszakereshetősége. A kollégák e-mail forgalma a következő időszakban jelentősen nőhet. Az időrendben későbbi utasítás az korábbi felülírja.

1.3. Munkavégzéssel kapcsolatos kérdések

A munkaszerződések változatlanul érvényesek. Az OH által kiadott (1.) Módszertani ajánlás úgy értelmezhető, hogy a pedagógusok dolgozhatnak otthonról, amennyiben rendelkeznek az oktatás-nevelést hatékonyan segítő eszközökkel.

Jelen pillanatban a köznevelési intézményeket nem zárták be, a pedagógusok munkafeladataikat végzik. A munkafeladatokat a munkáltató jelöli ki. A szükséges munkaeszközöket a munkáltató biztosítja. A munkáltató mérlegeli, hogy a feladatok ellátásához szükséges-e az intézményben való benntartózkodás. A munkáltató ennél a döntésénél figyelembe veszi az aktuális járványügyi helyzetet és hatósági tájékoztatást. Világos járványügyi cél a személyközi kapcsolatok legszükségesebbre redukálása.

A munkáltatónak van arra lehetősége (de nincs arra kötelezettsége!) hogy egyes eszközöket a munkavállaló otthoni rendelkezésére bocsásson.

Ugyanakkor a vezetői felügyelet megfelelő létszámú biztosítása vagy indokolt esetben a tanulók eszközhasználatával összefüggő feladatok szükségessé tehetik egyes pedagógusok intézményben való helyszíni munkavégzését. Ettől csak akkor tud eltérni a munkáltató, ha erre vonatkozó hatósági vagy kormányzati utasítást kap (ld. még a 2.2.4 illetve a 2.2.6. pontot).

1.4. A munkafeladatok teljesítésének ellenőrzése

1. A kormányhatározat értelmében ez az intézményvezető feladata. A bizalmi elv értékelése mellett a folyamatos monitoring visszajelzés azért kell, hogy a vezető világosan láthassa a soron következő teendőket. A „hallottam a tanáriban” gyakorlata megszűnik. Ezt a problémát egy zárt Facebook-csoport vagy más platformon egy intézményi chat-szoba részben tudja pótolni.
2. A szaktanároknak – eltérő utasításig – adminisztrálniuk kell a tanórákat. A tananyag az, amit az adott tanórához kapcsolódóan a tanulók számára elvégzésre kijelölek. (Ld. a 2.1.1.-ben bemutatott számítást). Online munkavégzés esetén szakmailag teljesen indokoltnak, az ellenőrzés szempontjából transzparensnek tűnik az aznapi határidő.
3. A munkáltatónak van arra joga, hogy szakmai beszámolókat kérjen a munkavállalóktól. Javaslatunk, hogy az első ütemezett beszámolóra mintegy 10-12 naptári nap múlva kerüljön sor. Ekkor a kollégák arról adjanak számot, sikerült-e minden tanulóval a kapcsolatot kiépíteni, sikerült-e a tananyagot áttervezni, mik az első tapasztalatok, eredmények és nehézségek. Ennek többféle módszere is lehetséges: rövid kérdőív, írásos beszámoló, személyes telefonos megbeszélés.
4. A tanulói teljesítmények értékelése a digitális naplókön keresztül megvalósítható. Ahol a jegyek beírása két hetes intervallumon túl akadozik, vezetői intézkedés lehet szükséges.
5. A munkáltatónak joga van arra, hogy egy-egy munkavállalótól – akár napi rendszerességgel, és akár külön indoklás nélkül – írásos beszámolót kérjen az elvégzett munkáról. A beszámoló elkészítése a munkaidő része.

2.1. A tanulói munkavégzés megszervezése

Arra kell készülni és azt célszerű kommunikálni, hogy egy újszerű és folyamatosan fejlődő rendszer alakul ki. Tervezésünkben célszerű a tanév végéig előre látni, de a kb. kéthetes bevezetés után a tavaszi szünetre kerül sor, azután további módosítások merülhetnek fel.

A tanulói munkarend megtervezésekor az alábbiakat lehet érdemes figyelembe venni:

1. Az online otthonioktatás optimális esetben rövidebb idő alatt is eredményes lehet a diákok számára, mint a teljes osztálykeretben történő oktatás.² Ezért a tanulás időszükséglete az első időben nehezebben tervezhető. Javasoljuk, hogy egységes elvként az általános iskolában az alsó tagozatban napi 3-4 órányi feladatot tervezzenek; a felső tagozatos gyermek számára annyiszor legalább 40, legfeljebb 60 percben tervezzék a feladatokat, mint amennyi a tantárgy heti óraszám. A középiskolában az érettségi tantárgyak esetében ez a szorzószám magasabb lehet, felvételi, emelt szintű tantárgyak esetében akár a heti óraszám másfél-kétszerese is szükséges lehet.
2. Az elmúlt két napban számtalan ötlet, kezdeményezés, javaslat segíti a digitális átállást. Az egyik szűk keresztmetszete lehet az internet sávszélessége, a szerverek leterheltsége. A másik kérdés az otthoni eszközellátottság: ha a szülő is otthoni munkavégzést vállal, és több gyermek egyszerre használná a digitális platformokat. Mindkét esetben akadozhat vagy kevesebb lehet az online kontakt, mint amit a tanári kreativitás használni tudna. Ebben az esetben az M5 csatorna iskolatévéje illetve a tankönyv tudatos használata segítséget adhat.
3. Az órarend kérdése. Számolni kell vele, hogy új órarendre lesz szükség, ahogy az online segítségék illetve a központi méditámogatások rendszere kiépül. Addig azonban azt célszerű kommunikálni, hogy a pedagógusok az órarend szerinti órák időkeretében az adott osztály tanulói számára kizárólagos módon állnak készen segíteni, az iskola által megadott kommunikációs csatornákon.
4. A tanári feladatirányításról: a feladatok kijelölésében nem kell azonnal minden pedagógusnak az elérhető maximumot hozni a digitális térben. A biztonságos megoldás értékesebb. Javasoljuk, hogy az iskola egységes és egy oktatási keretrendszerrel használjon – szakmai meglátásunk szerint erre a legesélyesebb a Microsoft Office 365 keretrendszere, (természetesen a korábbi helyi pedagógiai fejlesztések más rendszer hatékony használhatóságát biztosíthatják). A keretrendszer felépítése néhány napot igényel. Addig a pedagógusokat arra kérhetjük, hogy minden nap pl. este 19:00 óráig küldjék meg a diákoknak a másnapi feladatot. Számolni kell azzal, hogy az elektronikus elérhetőségben is lehet technikai galiba. A diákok számára talán jobb, ha heti feladattervet tudunk küldeni. A heti tanulási időszükségletet a 2.1.1. pontban jeleztük. Fontos lehet, hogy a tanulóktól kapott visszajelzések alapján a pedagógus folyamatosan kalibrálja, hogy mennyi időt vesz igénybe a kiadott feladatok elvégzése. Célszerűnek tűnik, hogy minden tanulási fázisról kérjünk valamiféle napi visszajelzést, ez általában egy e-mailben vagy egy fotóval elküldhető legyen, vagy biztosítsunk feltöltési lehetőséget.

2.2. A tanulók felügyelete és a tanulmányi munka végzése

² Ám pl. a diákok önismereti, társas kompetenciái lényegesen kisebb mértékben fejlődnek otthoni tanulás során.

A tantermen kívüli, digitális munkarendben a gyermekek, tanulók felügyelete a szülők feladata, ennek során más szülőkkel (adott esetben segítő alkalmazott bevonásával) együttműködhetnek.

Amennyiben ez akadályokba ütközik, a 1102/2020 határozat 1.d pontja alapján „2020. március 16. napjától a szülők igényei alapján, indokolt esetben a nemzeti köznevelésről szóló törvény hatálya alá tartozó iskolák esetében a területileg illetékes tankerületi központ, szakképző intézmény esetében a területileg illetékes szakképzési centrum munkanapokon megszervezi a gyermekek, tanulók napközbeni kiscsoportos felügyeletét”.

Ez azt jelenti, hogy az egyházi iskolák ilyen jogot nem kaptak, ilyen kötelezettséggel nem rendelkeznek.

Ugyanakkor az Oktatási Akciócsoport vezetőjének sajtótájékoztatója és az OH Módszertani ajánlása³ szerint amennyiben a tanuló nem rendelkezik az oktatáshoz szükséges online-eszközökkel, azt számára biztosítani kell. Idézzük: „a számítógépteremben, a helyi könyvtárban vagy a Digitális Jólét Pontokon a tanulók is használhatják az informatikai eszközöket, tanulhatnak vagy elkészíthetik anyagaikat. Ezen esetben érdemes időbeosztást készíteni, hogy egyszerre minél kevesebben tartózkodjanak egyazon térben.” A gond az, hogy eközben sok helyütt a könyvtárak, mint kockázati pont, bezárásra kerülnek.

Fentiekből – és pedagógiai elkötelezettségünkől az következik, hogy

1. haladéktalanul fel kell mérni, melyik szülőnek okoz nehézséget a gyermek felügyelete;
2. fel kell mérni, hogy melyik tanulónak okoz nehézséget a digitális oktatási tér biztonságos elérése, ennek során úgy kell tekinteni, hogy amelyik tanuló szülői felügyelete nem biztosított, annak a diáknak a digitális eszközhasználata is kockázatos; egyeztetni kell a tankerülettel⁴, hogy kik az érintett diákok. Ha a református köznevelési intézmény fenntartója is egyetért, akkor a református iskola – a tankerület tudomásával és iránymutatásával – megszervezheti a gyermekek felügyeletét és digitális feladatvégzését. Ha ezt a református intézmény nem látja vagy nem láthatja el a felügyeletet, akkor a tankerület jelöli ki az iskolát, ahova a tanulóknak menniük kell. Fontos lehet, ha a református iskola ebben a feladatban részt vesz, akkor a fenntartó kösse ki, hogy csak az intézménnyel tanulói jogviszonyban álló diákok számára tudja biztosítani a feltételeket.
3. Amennyiben a tantermen kívüli, digitális munkarendben a református iskola tanulók számára felügyeletet biztosít és biztosítja az online eszközök elérését, úgy kiscsoportos felügyeletet kell biztosítani. Ezt célszerű úgy értelmezni, hogy optimális esetben 5-7, a legmaximálisabban 12 tanuló lehet egy teremben. Egész pontosan: a tanulók között, a tanulók és a felügyelő pedagógus között 2 m védőtávolságot kell biztosítani. Ez szükségessé teheti pl. számítógépek ideiglenes másik terembe helyezését. A felügyelő tanárok biztosításával kapcsolatos ld. az 1.3-ban leírtakat. Ezzel kapcsolatosan megjegyezzük, hogy a digitális oktatási tér kialakításában egyes kollégák – talán pl. a testnevelés-, esetleg az énekszakos tanárok⁵ – a tantárgy jellege miatt, más kollégáikhoz képest várhatóan kisebb terhelésű feladatot tudnak vállalni, ezt a munkafeladatok kijelölésében az igazgató figyelembe veheti.

³ https://www.oktatas.hu/kozneveles/ajanlas_tantermen_kivuli_digitalis_munkarendhez/

⁴ A református intézményrendszer szempontjából talán egyértelműbb lett volna, ha a fenntartó illetékességét emeli ki a jogszabály. De nem így írták le.

⁵ Pl. a vizuális kultúra tanárai igen aktív módon tudnak jelen lenni a digitális oktatási térben.

4. Az iskola számára lehetőség van arra, hogy olyan tanuló számára, akinek a felügyelete biztosított, de a megfelelő tanulási eszköze hiányzik, az iskola eszközei közül – a megfelelő szülői felelősségvállalás esetén – az eszközt átmeneti jelleggel a tanuló számára biztosítsa.
5. A tanulók felügyeletével kapcsolatosan megjegyezzük, hogy amennyiben az oktatási intézményben bármilyen okból megjelenik egy tanuló, az ő felügyeletét a szükséges intézkedések megtörténteig is biztosítani kell. Ez értelemszerűen nem lehet az intézményvezetés tartós feladata. Célszerű egy olyan pedagógus ügyeleti⁶ rendszert kialakítani, hogy a 07:00-17:00 óra közötti időszakban mindig legyen olyan pedagógus, aki otthoni feladatellátását megszakítva 15 percen belül az intézménybe érkezik.

2.3. A tanulói kötelezettségek teljesítése: hiányzások

A 1102/2020 kormányhatározat 1.bb) pontja szerint a tananyag tantermen kívüli, digitális munkarend keretében történő átadásának alkalmas kell lennie a tanuló tanulmányi követelményeinek teljesítésére.

A folyamatnak tehát eredményesnek kell lennie.

Itt az alábbiakat kell szem előtt tartani:

1. A tanórai hiányzás mint kategória, értelmezhetetlenné válik. Mivel sok esetben a digitális eszközök száma / korlátozott mivolta illetve a tanulást felügyelő szülő döntése határozza meg, hogy a tanuló mikor tud online térbe kerülni, lehetetlen elvárás, hogy az iskola által biztosított online keretekben a tanuló hiányzását számon kérjük.
2. Ugyanakkor arra kell kérnünk a szülőket, hogy ha a tanuló egészségi állapota nem teszi lehetővé, hogy a tanulási folyamatban részt vegyen, akkor ennek kezdetét és végét jelezzék az iskolának, célszerűen az osztályfőnöknek, vagy az iskola által megnevezett pedagógusnak. Ebben az időszakban a tanuló igazolt hiányzónak tekintendő és így is kell adminisztrálni. Ennek a tanévi követelmények teljesítése szempontjából van jelentősége.
3. Felhívjuk a szülők figyelmét, hogy a tanulók számára a szokásos iskolaidőre kijelölt tartózkodási hely az otthon. Tarr Hajnalka szavaival: „Az otthon maradást úgy kell csinálni, hogy nem mész ki az ajtón.”⁷ Erre az időre a tanuló felügyeletét a szülő biztosítja. Amennyiben a gyermek felügyelete otthon nem megoldható, úgy szükséges, hogy a szülő ezt az iskolának haladéktalanul jelezze. A tanulók az otthonukat alapvetően nem hagyhatják el. Ha egészségügyi célból pl. sétára vagy más kültéri sportaktivásra kerül sor, és ez odahaza az udvaron nem megoldható, a tanulóknak célszerű másoktól a kb. 2 m védőtávolságot biztosítani. Tudjuk, ez nagy nehézséget jelenthet lakótelepi környezetben. Nagykorú személy felügyelete nélkül ilyen tevékenységekre ne kerüljön sor.

2.4. A tanulói kötelezettségek teljesítése: tanulási eredmények

1. Mind a pedagógusoktól, mind a diákoktól elvárható, hogy a tanulás eredményessége látható legyen, ennek ellenőrzése a kormányhatározat értelmében az intézményvezető kötelezettsége.
2. Az eredményesség egyik feltétele a tanuló aktív jelenléte és kapcsolata a pedagógussal. Amennyiben sem a tanuló, sem a szülője nem lép kapcsolata az iskola valamely tanárával, kb. egy hetes időszak után az igazolatlan hiányzásra

⁶ Munkajogi szempontból ez nem ügyelet, még csak nem is készenlét. A munkáltató a munkavégzés helyszínét határozza meg az új utasításban.

⁷ https://index.hu/kultur/eletmod/2020/03/14/otthon_maradas_nyugalom_tarr_hajnalka/

vonatkozó szabályok szerint értesíteni célszerű a helyi hatóságokat, kapcsolatba kell lépni a gyermekvédelmi jelzőrendszerrel. Családlátogatásra az iskola pedagógusának a veszélyhelyzet idején nincs módja.

3. A tanulóktól folyamatos teljesítmény-visszajelzést kell várnunk. Ez azt jelenti, hogy a feladatait elvégzi. Csak a feladat tekinthető elvégzettnek, amelyek határidőre a megadott módon visszaküldésre került a pedagógus számára. Hívjuk fel a pedagógusok figyelmét, hogy célszerűen a kisebb adatforgalmat igénylő megoldásokat részesítsék előnyben. Nem kell minden kiadott feladatot kell visszakérni, elég a feladatok elvégzése után megadni, hogy melyik elemeket szeretné látni a szaktanár. Tegyük különbséget a fejlesztő típusú és a mérő jellegű feladatok között.
4. Az intézmény a pedagógiai igényeknek megfelelően használja az online mérőeszközöket, tesztek, beküldendő dolgozatokat. Van lehetőség arra, hogy egyes feladatoknál előírjuk a segédeszközök használata nélküli munkát, ekkor a tanulót felügyelő személy segítségét kell kérnünk.
5. Az otthoni onlineoktatásnak inkább az önálló kutatások, elemzések, beszámolók felelnek meg. A szaktanároknak célszerű fokozott figyelmet fordítani annak tanítására, hogy hogyan kell több internetes forrás felhasználásával önálló dokumentumot készíteni, mit jelent a források feltüntetése. Az egyes tantárgyak speciális lehetőségeit felmérjük és tájékoztatást adunk róla (pl. a testnevelés értékelése a digitális térben).
6. A teljesítmények megítélésével összefüggésben célszerű online-visszajelzést kérni minden tanulótlól és szülőtlől, hogy látják és nyomon követik az intézmény elektronikus naplóját és az ehhez kapcsolódó levelezést. Kapcsolattartási zavar, vagy más vita esetén a legcélszerűbb a levelezéseket az e-napló levelezésére terelni. A hiányzó hozzáféréseket a lehető legrövidebb időn belül pótolni kell, szülőnek

Levelünket abbahagyjuk, befejezni aligha tudnánk. Felmerülő kérdéseikkel bátran keressék a Református Pedagógiai Intézetet.

Nehéz helyzetben bízunk Jézus Krisztus megtartó kegyelmében, és bizalommal számítunk a református pedagógusok elkötelezettségére és szakmai kreativitására. Inkább azt kérjük az intézményvezetőktől, hogy bátor lépésekkel, de a nagyon szétágazó ötletek ütemezett bevezetésével segítsék a módszertani átállást.

A sikeres változásmenedzsment nemcsak a diákok érdeke és sikerességének záloga, hanem a pedagógusok társadalmi presztízsét is nagymértékben növeli.

Budapest, 2020. március 16.

Márkus Gábor
pedagógiai szakértő